

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF THE MANAGEMENT PROCESS OF AN ENTERPRISE'S INVESTMENT ACTIVITIES: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS

У статті здійснено обґрунтування теоретико-методологічних та науково-методичних засад обліково-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємств. Визначено, що процес інвестиційного забезпечення розвитку підприємства має бути направлений на забезпечення його довгострокових конкурентних переваг. Це дозволить отримувати достатньо коштів для оплати зобов'язань, збереження фінансової стійкості та подальшого розвитку виробництва. Зазначено, що інвестиції потрібно розглядати як вкладення грошових, матеріальних та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку чи досягнення інших вигод. Встановлено, що обліково-аналітична система управління інвестиційною діяльністю підприємства дозволяє реєструвати, аналізувати, контролювати та координувати фінансові потоки підприємства з метою вибору найбільш ефективної та прибуткової стратегії подальшого розвитку та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Визначено, що обліково-аналітичне забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства має за мету створення системи, яка дозволяє зібрати необхідну інформацію про стан підприємства. Це дозволяє структурувати та проаналізувати інформацію за допомогою аналітичного апарату та виробити управлінські рішення, спрямовані на покращення інвестиційної діяльності підприємства.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, управління, розвиток, методи, обліково-аналітичне забезпечення, ефективність, підприємство.

The article substantiates the theoretical, methodological and scientific-methodological principles of accounting and analytical support for the process of managing the investment activities of enterprises in modern conditions of economic development. It is determined that the process of investment support for the development of an enterprise should be aimed at ensuring its long-term competitive advantages. This will allow obtaining sufficient funds to pay obligations, maintain financial stability and further develop production. It is noted that investments should be considered as investments of monetary, material and intellectual values in objects of entrepreneurial and other types of activity in order to make a profit or achieve other benefits. It is established that the accounting and analytical system for managing the investment activities of an enterprise allows you to register, analyze, control and coordinate the financial flows of the enterprise in order to choose the most effective and profitable strategy for further development and make the right, timely and justified management decisions. It is determined that the accounting and analytical support of the process of managing the investment activities of an enterprise is aimed at creating a system that allows you to collect the necessary information about the results of the movement of financial flows, financial stability, solvency, the state of property and capital of the enterprise. This allows you to structure and analyze information using analytical tools and develop management decisions aimed at improving the investment activities of the enterprise. The paper proposes to apply a conceptual model of accounting and analytical support of the process of managing the investment activities of the enterprise. Accounting and assessment of the capital of the enterprise using the accounting and analytical model of its formation will allow you to reflect the influence of all external and internal factors on the investment potential and provide the management of the enterprise with information that reflects the financial condition at a certain point in time or stage of the investment process.

Key words: investment activity, management, development, methods, accounting and analytical support, efficiency, enterprise.

УДК 657.11.01;658.155;338.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.15-54>

Зоря О.П.¹

д.е.н., професор,
Полтавський державний аграрний
університет

Будніков О.А.

аспірант,
Полтавський державний аграрний
університет

Zoria Oleksii

Poltava State Agrarian University

Budnikov Oleksandr

Poltava State Agrarian University

Постановка проблеми. Активізація інвестиційних процесів в умовах сучасної фінансово-економічної кризи зумовленої військовим станом на території України є необхідною умовою виведення національної економіки загалом та окремих підприємств на нормальний режим функціонування, а також найважливішою передумовою їхнього подальшого розвитку. Сьогодні перед більшістю підприємств стоїть проблема фінансування програм з модернізації існуючого виробництва,

освоєння нової продукції тощо. Як правило, такі програми не можуть фінансуватися за рахунок обмежених власних коштів підприємств і мають середньо і довгостроковий характер. Внаслідок нестачі власних коштів підприємства змушені звертатися за фінансовою підтримкою до інвесторів, банків та держави. Проте, на шляху одержання коштів цими методами підприємства стикаються з труднощами. У разі інфляції, яка у наш час є досить суттєвою, інвестори піддаються

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5916-4689>

ризика як неповернення, так і знецінення довгострокових вкладень. У зв'язку з цим перед підприємствами особливо гостро постають проблеми забезпечення їхньої інвестиційної привабливості. Очевидно, що вирішення цієї проблеми має здійснюватись відповідно до результатів фінансово-економічного аналізу та обліково-аналітичної оцінки процесу управління інвестиційною діяльністю підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретико-методологічні та прикладні аспекти обліково-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємств досліджувались і висвітлені у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Значний внесок у розгляд цього питання зробили: Баланюк І.Ф. [6], Вініченко І.І. [1], Гоголь Т.А. [2], Гудзь О.Є. [3], Зубілевич С.Я. [8], Лень В.С. [4], Міклух О.Л. [8], Назаренко І.М. [5], Оляднічук Н.В. [7], Підлубна О.Д. [7], Пилипів Н.І. [6], Позняковська Н.М. [8], Якубів В.М. [6], Яремко І.Й. [9] та багато інших. Незважаючи на значну кількість досліджень, які стосуються розвитку та обліково-аналітичного забезпечення інвестиційних процесів, багато питань, пов'язаних з їх управлінням, обґрунтуванням методик обліку, аналізу і аудиту, можливостей та механізмів системної активізації та підвищення ефективності залишаються не до кінця вивченими, а ряд положень носить дискусійний характер.

Постановка завдання. Процес інвестиційного забезпечення розвитку підприємства в сучасних умовах має бути направлений на забезпечення його довгострокових конкурентних переваг, що дозволить за рахунок реалізації продукції отримувати достатньо коштів для оплати всіх зобов'язань, збереження фінансової стійкості та подальшого розвитку виробництва. Базою для розробки та прийняття управлінських рішень щодо розвитку інвестиційної діяльності мають бути результати взаємодії облікової та аналітичної систем підприємства, які в сукупності дають можливість задовольняти потребу в оперативній, тактичній та стратегічній економічній та виробничій інформації. Звідси виникає реальна необхідність вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства, розробки адаптивних методик діагностики інвестиційного потенціалу, що дають змогу оцінити фінансовий стан та вибрати напрями підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів. Відповідно до цього основна мета даного дослідження полягає у розгляді та обґрунтуванні теоретико-методологічних підходів до обліково-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємств у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Важливим для теорії і практики інвестування

є правильне визначення поняття інвестицій та діяльності щодо їх реалізації. У вітчизняній та зарубіжній літературі [1–9] немає єдиного підходу до визначення поняття інвестицій. Нами інвестиції розглядаються як вкладення грошових, матеріальних та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку чи досягнення інших вигод. Дане визначення дозволяє виділити важливі підходи в розуміння інвестицій у порівнянні з чинними нормами, зокрема: включає грошову форму інвестування, яка найчастіше застосовується на практиці; визначає мотивацію, рушійну силу, мету інвестування; розширює сферу інтересів, яка спонукає інвесторів до здійснення вкладень, серед яких може бути не тільки отримання прибутку або соціального ефекту, а й досягнення інших вигод.

При визначенні сутності інвестиційної діяльності необхідно встановити її рамки, обмежити від поточної виробничо-комерційної (операційної) або фінансової діяльності вже діючого підприємства. Цього потребує насамперед особлива система фінансування та обліково-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності. Якщо витрати на здійснення операційної діяльності покриваються за рахунок доходів підприємства, тобто виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та інших операційних доходів, то джерелом покриття інвестиційних витрат мають бути інвестиційні ресурси. До них відносяться спеціально виділені цільові кошти, внески засновників, інвесторів, чистий прибуток підприємства, що реінвестується у діяльність, а також позиковий та залучений капітал.

Обліково-аналітична система управління інвестиційною діяльністю підприємства дозволяє реєструвати, аналізувати, контролювати й координувати фінансові потоки підприємства з метою вибору найбільш ефективної та прибуткової стратегії подальшого розвитку й прийняття правильних, своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень. На нашу думку, обліково-аналітична система управління інвестиційною діяльністю підприємства – це впорядкована сукупність взаємодіючих та взаємопов'язаних елементів, які дозволяють сформувати обліково-аналітичне забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю за допомогою збору, реєстрації, узагальнення, аналізу інформації та здійснення контрольних дій, щоб оцінити та запобігти її ризикам на основі використання методик обліку, аналізу та аудиту (рис. 1).

Для формування процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства нами запропоновано його аналітичне обґрунтування у розрізі трьох рівнів аналізу: оперативного, тактичного та стратегічного (рис. 2).

Рис. 1. Система обліково-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства

Джерело: систематизовано авторами

Таким чином, використання моделі обліково-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємств дозволить:

1) формувати релевантну інформацію, орієнтовану на залучення фінансових ресурсів з урахуванням діагностики інвестиційного потенціалу;

2) використовувати систему моніторингу зовнішнього та внутрішнього мікросередовища для побудови системи аналітичних показників, виявлення причин погіршення фінансового стану, проведення порівняльного аналізу фактичних показників з нормативними, виявлення відхилень та їх причин у розрізі трьох рівнів;

3) оцінювати ефективність інвестиційної діяльності підприємства у рамках наміченої інвестиційної програми на основі використання елементів обліково-аналітичної системи підприємства.

Висновки. У сучасних умовах розвитку економіки вітчизняним підприємствам необхідно формувати рамках бухгалтерського обліку інформацію, здатну послужити базою визначення напрямів підвищення фінансової стійкості з погляду найефективнішого використання всіх

видів інвестиційних ресурсів без додаткових джерел фінансування. Облік та оцінка капіталу підприємства з використанням обліково-аналітичної моделі його формування дозволить відображати вплив усіх зовнішніх та внутрішніх факторів на інвестиційний потенціал та забезпечить менеджмент підприємства інформацією, яка відображає фінансовий стан у певний момент часу чи стадії інвестиційного процесу.

З метою вдосконалення організаційно-методичних положень обліково-аналітичного обґрунтування інвестицій підприємства пропонується: 1) застосовувати концептуальну модель обліково-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю; 2) використовувати систему показників діагностики інвестиційного потенціалу на базі скоригованої величини власного капіталу у системі обліково-аналітичного забезпечення; 3) впроваджувати фінансово-моніторинговий похідний звіт підприємства, що є основою обліково-аналітичного забезпечення формування безперервного процесу управління інвестиційною діяльністю.

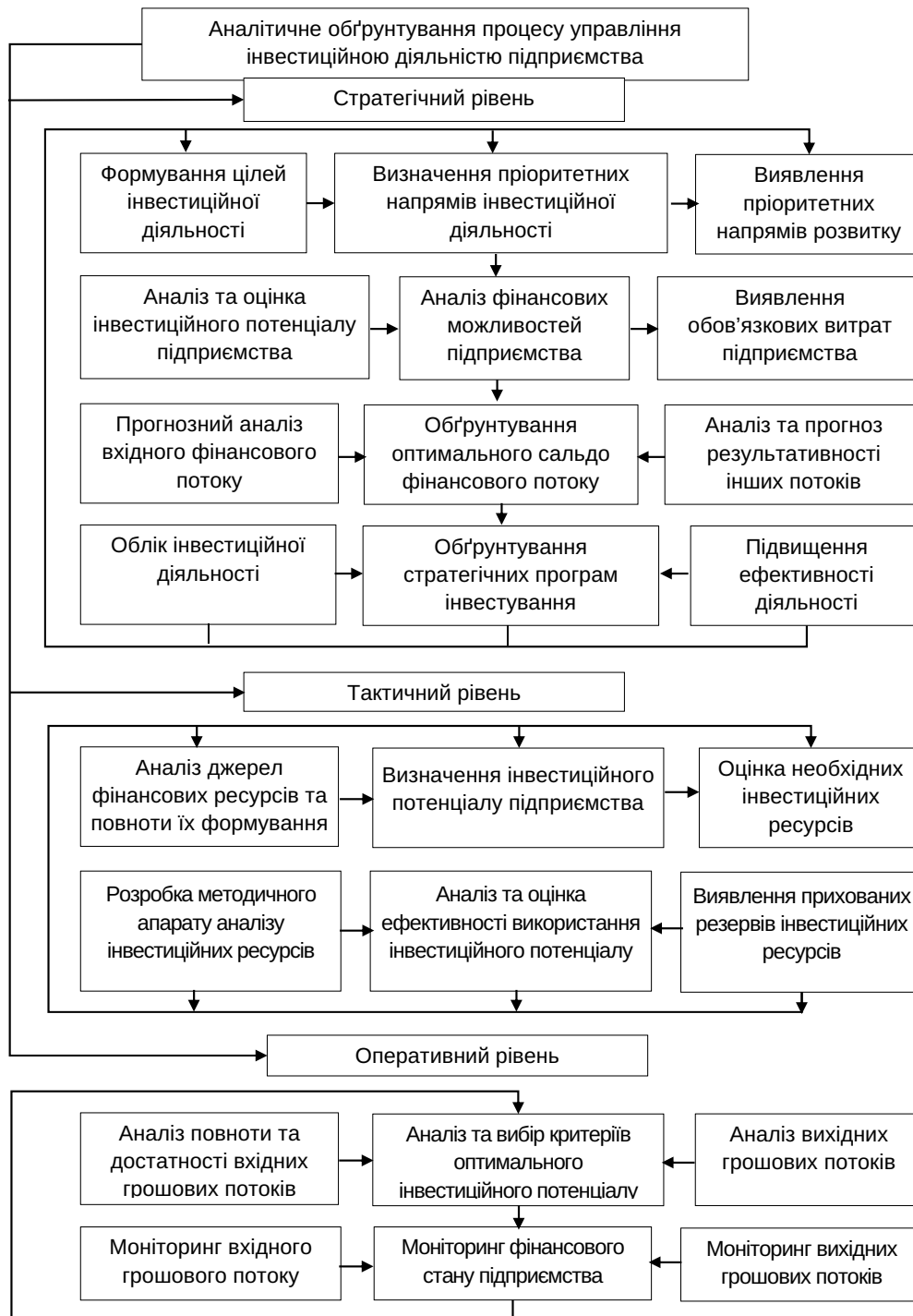

Рис. 2. Аналітичне обґрунтування процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства на різних рівнях

Джерело: систематизовано авторами

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вінченко І.І. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 444 с.
2. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу: монографія. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. 384 с.
3. Гудзь О.Є. Ідентифікація та управління інноваційно-інвестиційним потенціалом підприємства.

4. Лень В.С. Обліково-аналітична система підприємства: обґрунтування, визначення, модель. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1 (5). С. 281–290.
5. Назаренко І.М. Діагностично-управлінські аспекти в системі розвитку інвестиційно-інновацій-

ного потенціалу підприємства. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 23–28.

6. Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності: монографія, за ред. І.Ф. Баланюка, Н.І. Пилипів, В.М. Якубів. Івано-Франківськ : Видавництво: Друкарня Фоліант, 2014. 292 с.

7. Оляднічук Н.В., Підлубна О.Д. Обліково-аналітичне забезпечення економічної діяльності суб'єкта підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород*. 2020. Вип. 33. Ч. 2. С.16–21. URL: http://visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/33_2_2020ua/4.pdf.

8. Позняковська Н.М., Зубілевич С.Я., Міклух О.Л. Обліково-аналітичне забезпечення суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції : монографія. Рівне : НУВГП, 2019. 414 с.

9. Яремко І.Й. Обліково-аналітичне забезпечення як інструментарій управління економічним розвитком підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління*. 2022. № 6. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-09-02/2022-6-09-02>.

REFERENCES:

1. Vinichenko I.I. (2010) Investytsiina diialnist silkohospodarskykh pidpriemstv: monografiia [Investment activity of agricultural enterprises]. Donetsk: Yuho-Vostok, 444 p.

2. Hohol, T.A. (2014) Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia pidpriemstv maloho biznesu: monografiia [Accounting and analytical support for management of small business: monograph]. Chernihiv: Vydavets Lozovyy V.M., 384 p.

3. Hudz O. (2015) Identyfikatsiya ta upravlinnya innovatsiyno-investytsiynym potentsialom pidpriemstva [Identification and management of innovation and investment potential of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia Ekonomika*, vol. 2 (1), pp. 101–106.

4. Len V.S. (2016). Oblikovo-analitychna systema pidpriemstva: obgruntuvannia vyznachennia, model [Accounting and analytical system of the enterprise: justification definition, model]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 1(5), pp. 281–290.

5. Nazarenko I. (2020), Diahnostychno-upravlins'ki aspekty v systemi rozvytku investytsiyno-innovatsiynoho potentsialu pidpriemstva [Diagnostic and management aspects in the system of development of the investment and innovative potential of the enterprise]. *Agrosvit*, vol. 22, pp. 23–28.

6. Oblikovo-analitychne zabezpechennia hospodarskoi diialnosti: monografiia [Accounting and analytical maintenance of economic activity: monograph] In I.F. Balanyuka, N.I. Pylypiv, V.M. Yakubiv. Ivano-Frankivs'k: Vydavnytstvo: Drukarnya Foliant, 2014, 292 p.

7. Oliadnichuk N.V., Pidlubna, O.D. (2020). Oblikovo-analitychne zabezpechennia ekonomichnoi diialnosti subiekta pidpriemnytstva [Accounting and analytical support of the economic activity of the business entity]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstv*, vol. 33(2), pp. 16–21. Available at: http://visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/33_2_2020ua/4.pdf.

8. Pozniakovska N.M., Zubilevych S.Ya., Miklukha O.L. (2019). Oblikovo-analitychne zabezpechennia subiektiv hospodariuvannia v umovakh yevro-intehratsii: monografiia [Accounting and analytical support of economic entities in the conditions of European integration]. Rivne: NUVHP, 414 p.

9. Yaremko I.Y. (2022). Oblikovo-analitychne zabezpechennia yak instrumentarii upravlinnia ekonomichnym rozvytkom pidpriemstva [Accounting and analytical support as a tool for managing the economic development of the enterprise]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriiia: ekonomika ta upravlinnia*, vol. 6. Available at: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-09-02/2022-6-09-02>.